

Гуцул І.А. Податок на додану вартість як регулятор зовнішньоекономічних операцій / І.А. Гуцул // Економічний і соціальний розвиток України в XXI столітті: національна візія та виклики глобалізації: збірник тез доповідей Одинадцятої Міжнародної науково-практичної конференції молодих вчених (Тернопіль, 13-14 лютого 2014 року). – Тернопіль: Вектор, ТЗОВ «Видавництво Астон». – Ч.2. – С. 34-36.

Гуцул Інна

Тернопільський національний економічний університет

місто Тернопіль, Україна

ПОДАТОК НА ДОДАНУ ВАРТІСТЬ ЯК РЕГУЛЯТОР ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНИХ ОПЕРАЦІЙ

За умов формування ринкової моделі господарювання важливим чинником впливу на ефективний розвиток зовнішньоекономічної діяльності (ЗЕД) та захист інтересів вітчизняних суб'єктів господарювання при її здійсненні є податкові регулятори, використання яких потребує обґрунтованого підходу та врахування сучасних аспектів вітчизняної та світової фіскальної практики.

Одним із значимих інструментів податкового регулювання ЗЕД виступає податок на додану вартість (ПДВ) і його величина. Аналіз відношення ПДВ до обсягів доходу від реалізації товарів, робіт, послуг і відношення цього податку до сумарного обсягу виробничих запасів, готової продукції та товарів виявив множинні зв'язки між податковим навантаженням і зовнішньоекономічною діяльністю суб'єкта господарювання. Зокрема позитивним є факт віднесення суми сплаченого ПДВ митним органам, за умов подання вантажно-митних декларацій, до податкового кредиту звітного періоду. Негативними тенденціями можна вважати проблемність в сфері відшкодування ПДВ. Дане питання викликає все більше нарікань на адресу податкових органів через велику заборгованість перед справжніми експортерами. Заходами врегулювання зазначених проблем можна вважати ініціативу органів державної влади щодо відшкодування ПДВ вексями, проте Міністерство доходів і зборів станом на 30 жовтня 2013 року не видало жодного векся як форми відшкодування платежів з ПДВ, однак процес прийому заявок на отримання векселів вже почався [7]. Крім того, згідно з даними Міністерства фінансів України, в порівнянні з минулим роком обсяг надходжень від ПДВ до держбюджету в січні-липні 2013 року зріс лише на 1,1 млрд. гривень – до 105,5 млрд. гривень, а сума відшкодувань з цього податку за ті ж сім місяців збільшилася на 6,6 млрд. – до 33,5 млрд. гривень [8].

Хоча ПДВ загалом негативно впливає на розвиток зовнішньоекономічної діяльності, однак зважаючи на значний регулюючий вплив цього податку, його доцільно використовувати як дієвий важіль стимулювання у першу чергу, інвестиційної діяльності, імпорту для забезпечення виробництва експортної продукції та імпорту, що має соціальне спрямування.

Мартинюк В. П. у своїх дослідженнях пропонує використовувати розмір ставки ПДВ для стимулювання імпорту стратегічних товарів у залежності від рівня насиченості внутрішнього ринку даним товаром [3, с.29]. Якщо товар, який можна віднести до групи стратегічного імпорту, з'являється на ринку, то пропонується для нього встановлювати ставку ПДВ на рівні 5%, або взагалі оподатковувати за нульовою ставкою. У міру зростання насиченості зростатиме і ставка ПДВ. Проте враховуючи вітчизняні реалії економіки України дані пропозиції буде важко використовувати у практичній діяльності і їх потрібно піддавати модифікації.

Таким чином, регулювання зовнішньоекономічних операцій за допомогою такого бюджетоутворюючого податку як ПДВ потребує особливого контролю з боку держави в сучасних умовах розвитку податкової системи України. Необхідно здійснювати постійний моніторинг з метою виявлення фіскального та соціально-економічного впливу ПДВ на розвиток зовнішньоекономічної діяльності. Поряд з цим бажано оптимізувати систему оподаткування експортно-імпортних операцій, в т.ч. за рахунок дієвих процедур відшкодування ПДВ.

Також в процесі вдосконалення діючої податкової системи України в напрямку посилення її регулюючого впливу на національних суб'єктів ЗЕД доцільно використати досвід більшості європейських країн та скасувати ПДВ на вироби, що виготовляються за ліцензіями як для зовнішнього, так і для внутрішнього ринку [4]. Це дозволить ліцензійній продукції стати більш конкурентоспроможною (у порівнянні з витратами виробництва українське підприємство-ліцензіат має додаткові витрати щодо сплати ПДВ і мита на імпортні комплектуючі). Доцільно зауважити, що у міжнародній практиці для стимулювання ЗЕД застосовують метод фінансових пільг, який базується на поверненні митних податків, сплачених при імпортуванні сировини для потреб експортного виробництва та звільненні від непрямих податків на дефіцитні в певній країні матеріали.

Список літератури

1. Інформаційно-статистична інформація [Електронний ресурс] // Міністерство доходів і зборів України. – Режим доступу : <http://minrd.gov.ua>
2. Інформаційно-статистична інформація [Електронний ресурс] // Міністерство фінансів України. – Режим доступу : <http://www.minfin.gov.ua>

3. Мартинюк В.П. Чинники впливу на прогнозовані обсяги надходжень до державного бюджету від митних платежів / Мартинюк В.П. // Фінанси України. – 2010. – № 1. – С. 29–37.
4. Мацьків В. В. Сучасні тенденції податкового регулювання зовнішньоекономічної діяльності підприємств / В. В. Мацьків // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.pu.if.ua/depart/Finances/resource/file/Збірник/2011-2/Мацьків.pdf>